

Jak plánovat rozvoj výuky jazyků?

DANIELA KRAMULOVÁ

Přestože tematická oblast „Rozvoj výuky cizích jazyků“ byla v rámci projektu krajského akčního plánování zvolena jako nepovinná, 55 % středních a vyšších odborných škol ji zařadilo do svých školních akčních plánů.

Aktivní znalost minimálně jednoho cizího jazyka se stává důležitým předpokladem současného života a uplatnění na pracovním trhu. Globalizace, akcelerovaná digitálním propojením světa, klade významné požadavky na jazykové vzdělávání a zároveň mění pohled na priority ve výuce jazyků.

V současné době je zdůrazňováno především zvyšování komunikativní úrovně žáků. Komunikace o běžných tématech, navazování vztahů, chápání zvyků a kultury jiných lidí rozšiřuje obzory jedince a přispívá k respektování odlišností a k lepší orientaci v multikulturním evropském i světovém kontextu.

Zvyšují se požadavky na znalosti cizího jazyka absolventů SŠ v souvislosti s navazujícími stupni vzdělání i ze strany zaměstnavatelů. Rostou nároky na znalost odborného jazyka včetně schopnosti běžně ho v praxi užívat, orientovat se v cizojazyčných zdrojích a pracovat s takto získanými informacemi. Na důležitosti nabývá též schopnost úspěšně se v rámci profesní kariéry začlenit do multikulturního prostředí.

S tím rostou požadavky na zkušenosti absolventů středních a vyšších odborných škol s cizojazyčným prostředím, šíří materiálů a technologií využívaných ke vzdělávání a samozřejmě též na kvalitu pedagogických pracovníků. Proto strategické plánování rozvoje výuky jazyků zasahuje do mnoha oblastí.

Jazyková učebna nestačí

Lepší vybavení školy pro výuku cizích jazyků je oblast, která se ve školních akčních plánech SŠ a VOŠ objevuje často: moderní didaktická technika, ať už ve formě HW, interaktivních tabulí, sluchátek, reproduktorů či SW, elektronických učebnic, slovníků a výukových materiálů, nahrávek, nebo literatury, která může být k dispozici ve školní knihovně pro podporu cizojazyčné čtenářské gramotnosti.

Znatelně méně často si školy naplánovaly vybudování odborných jazykových učeben, což může svědčit o tom, že

tuto potřebu mají již do značné míry saturovanou anebo že přibývá pedagogů, kteří si uvědomují, že jednoúčelová „jazyková laboratoř“ nepředstavuje zásadní podmínku pro kvalitní interaktivní výuku cizího jazyka.

Nezbytností je naopak průběžné další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP). Soustřeďuje se na didakticko-metodické semináře a workshopy, udržovací či rozšiřující jazykové kurzy pro učitele a samozřejmě také na využití ICT – ve výuce i při tvorbě vlastních nebo modifikací jiných výukových materiálů.

Zapojení e-prostoru do vzdělávání rozvíjí už několik let například Soukromá střední škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Č. Budějovice, s. r. o. Vlastní digitální učební materiály (DUM) se v oblasti výuky cizích jazyků soustředí především na španělštinu. Jejich autor Mgr. Václav Švepeš nabídl 20 DUM z různých konverzačních oblastí určených pro výuku na obchodní akademii či ekonomickém lyceu využitelných ve výuce, při procvičování doma nebo při samostudiu. Z webových stránek školy jsou zdarma ke stažení i k tisku nejširšímu okruhu zájemců.

Významným a praxí ceněným trendem je rozvíjení odborné terminologie v cizím jazyce, zapojení cizího jazyka do výuky odborných předmětů nebo přímo výuka těchto předmětů v cizím jazyce (metoda CLIL – *content and language integrated learning*). Vzhledem k tomu, že tato metoda klade nároky na součinnost jazykářů i pedagogů odborných předmětů a na přípravu po stránce koncepční, jazykové i organizační, mnohé školy se rozhodly pro DVPP zaměřené na rozvoj cizojazyčné odborné terminologie i samotné metody CLIL. V některých školách dospěly týmy zpracovávající školní akční plán k rozhodnutí upravit pro potřeby této metody vlastní ŠVP.

Zahraniční stáže či odborné pobyty, včetně stínování v zahraničních školách, jsou příspěvkem ke zvýšení profesní úrovně a jazykového rozvoje učitelů. Cíl těchto aktivit by však škola měla spatřovat v tom, aby se pozitivní výsledky mobility pedagogů ověřitelným způsobem promítly do jazykových výstupů žáků – a konkrétními úkoly k tomu příslušné pedagogy motivovat.

Žákovské praxe a stáže v zahraničí

Zahraniční výjezdy, výměnné pobyty, exkurze, stáže či odborné praxe ve firmách v zahraničí se postupně stávají standardní součástí všeobecně vzdělávacího i odborného středoškolského studia. V případě žákovské mobility by se mělo vždy jednat o přímý a řízený kontakt s cizojazyčným prostředím s jasnými výstupy a zpětnou vazbou, z níž je zřejmé, zda akce dosáhla zamýšleného přínosu. (Případně poskytnete informace umožňující analyzovat, proč k němu nedošlo a jak příště aktivitu modifikovat.)

Zajímavou zkušenost získávají žáci Střední průmyslové školy chemické v Brně, kteří v prosinci vyjíždějí na výměnný pobyt do Institutu doktora Flada ve Stuttgartu: „Partnerský institut připraví výukový program v laboratoři, německý a český žák pracují vždy společně ve dvojici. Podobně probíhá i jarní návštěva německých žáků v naší škole,“ vysvětluje zástupkyně ředitele Ing. Zdenka Kučerová. Ve Stuttgartu i v Brně bydlí zahraniční hosté v rodinách. „Nově jsme navázali spolupráci se školou v maďarském Debrecínu, která se orientuje na odborný program v laboratořích mikrobiologie. Žáci pracují ve skupinkách, komunikačními jazyky jsou němčina nebo angličtina,“ doplňuje zástupkyně Kučerová.

Žáci mnohých středních odborných škol vyjíždějí do zahraničí na praxe ve firmách. Například pražská SOŠ Jarov má stálé partnery pro oblast dřevostaveb ve Finsku, pro další stavební obory ve Španělsku, budoucí zahradníci a zahradnice jezdí do květinářských firem v Amsterdamu. Komunikacním jazykem je především angličtina.

I nad rámec výuky

Více než 18 % aktivit, které si školy naplánovaly v oblasti rozvoje výuky cizích jazyků, jde nad rámec výuky (zájmové

jazykové vzdělávání, přípravy na mezinárodní zkoušky i konzultace a doučování, soutěže, projektové dny atp.).

Při Gymnáziu Boženy Němcové v Hradci Králové působí divadelní skupina Atelier théâtre Gybon. Výuka cizích jazyků patří k prioritám školy a prostřednictvím francouzského divadla, jež oslaví 20. výročí, si tímto zajímavým způsobem aktuálně zdokonaluje (nejen) francouzštinu 15 žáků různých ročníků. Zároveň se stalo inspirací pro vznik německé divadelní skupiny.

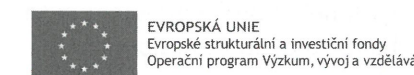
Atelier théâtre Gybon se pravidelně účastní Dnů frankofonie v Hradci Králové, reprezentuje školu v tuzemsku i na zahraničních festivalech – v Turecku, Rumunsku, Maďarsku, Rakousku, Tunisku, Itálii a především ve Francii. Soubor pravidelně navštěvuje divadelní festival FELYF (Lycéens sur les planches) v Saint-Malo. „V roce 2018 se ho zúčastnilo 250 gymnazistů, z toho 150 mezinárodních studentů z různých zemí. Naši žáci uvedli vlastní autorskou hru Les Clichés, zhlédli 18 představení ve francouzštině, absolvovali několik divadelních workshopů a zdokonalit jazykové dovednosti mohli i v rodinách, kde byli ubytováni,“ říká francouzštinářka Mgr. Petra Zemanská.

Při úvahách, diskusích a rozhodování o tom, jak zvýšit kvalitu jazykového vzdělávání, je vhodné věnovat pozornost také spolupráci mezi předmětovými týmy i uvnitř týmů, podpoře vlastní tvorby elektronických výukových materiálů na míru potřebám školy, ale též efektivnímu sdílení těchto materiálů, databázi online zdrojů zvukových nahrávek, videí, jazykových cvičení aj. Kromě reálné mobility pedagogů a žáků je nutné neopomíjet ani možnosti programů virtuální mobility v rámci e-Twinning.

Zpracováno s využitím odborných materiálů garantky oblasti Rozvoj výuky cizích jazyků v projektu P-KAP Mgr. Lýdie Valešové. Další informace na www.pkap.cz.

PhDr. Daniela Kramulová, projektová publicistka projektu P-KAP, Národní ústav pro vzdělávání

www.rizeniskoly.cz

Kompletní nabídka odborných informací pro oblast školství